

***TÜRKİYE'DE
KANSER
KONTROLÜ***

EDİTÖR: Prof. Dr. A.Murat TUNCER

ANKARA 2007

***Bu kitabı kanser nedeni ile yaşamını yitirmiş hastalarımızın
aziz ruhlarına armağan ediyoruz...***

ISBN 978-975-590-220-3

Bakanlık Yayın Numarası: 707

Eylül 2007 / ANKARA

T.C. Sağlık Bakanlığı Kansere Savaş Dairesi Başkanlığı'na hazırlanmış ve
bastırılmıştır.

Baskı: Onur Matbaacılık Ltd. Şti. 0.312 394 08 90

Önsöz

Dünyada ölüm nedenleri içinde ikinci sırada olan kanser 2030 yılında hızla artarak ölüm nedenleri arasında birinci sıraya yükselmesi öngörülmektedir. Globalleşen kanser sorunu karşısında uluslar arası kanser kontrol programlarına paralel olarak ülkemizde de ciddi adımlar atılmış, kanser kayıtçılığı geliştirilmiş, güvenli verilere ulaşılmıştır. Ülkemiz ilk kez “Beş Kıtada Kanser” konulu yayında verileriyle yer almıştır.

Her şehrimizde bir Kanser Erken Teşhis ve Tarama Merkezi hedefimiz hızla gerçekleşmektedir. Tarama programları ücretsiz hale getirilmeye başlanmıştır. Bu konuda hem sağlık çalışanlarının hem de halkımızın bilgilendirilme ve eğitim çalışmaları hızla devam etmektedir. Aile Hekimliği programına kanser kontrolünün entegrasyonu da sağlanmaktadır.

Ulusal Kanser Kontrol Programımız çerçevesinde Ulusal Kanser Danışma Kurulu oluşturulmuştur. Ulusal Kanser Enstitüsü'nün kurulması orta vadeli kanser kontrol programı hedeflerimizdendir.

Gerek kanser kontrol programı gerekse epidemiyolojik çalışmaları içeren bu eser ülkemizdeki kanser konusunda yapılanlar, izlenen politikalar ve stratejik planları kapsamaktadır.

Kanserin önlenilecek ve kontrol edilebilecek bir hastalık olduğu bilinci ülkemizde de yerleşmeye başlamıştır.

Bu değerli eserin oluşturulmasında emeği geçen değerli arkadaşlarıma, bilim insanlarına teşekkür ederim.

Prof.Dr.Recep Akdağ
Sağlık Bakanı

Önsöz

Bu eser senelerdir ülkemizdeki kanser konusunda yapılanlar, izlenen politikalar ve stratejik planların bir arada bulunabileceği bir kitap olarak planlanmıştır. Hemen her sektörün ihtiyaç duyacağı bu kitap büyük bir özveri ile hazırlanmış olup zorluklar içinde gerçekleştirilen birçok çalışmayı ve bilgiyi kapsamaktadır.

Özellikle kanser deyince sadece tedavi hizmetlerinin algılanmasının sıkıntıları dünyanın hemen her yerinde yaşanmaktadır.

Kanserin önlenilecek ve kontrol edilebilecek bir hastalık olduğu bilinci maalesef çok geç anlaşılmaya başlanmış bulunmaktadır.

Uzun seneler kapsamlı bir kaynak olacağına inandığımız bu kitapta emeği geçen değerli arkadaşlarıma, bilim insanlarına, yaptığımız çalışmalarda bize destek veren Sağlık Bakanımız başta olmak üzere tüm Bakanlık Birimlerindeki arkadaşlarımıza teşekkür ederim.

Prof. Dr. A.Murat Tuncer

İÇİNDEKİLER

<u>Konu</u>	<u>Yazan</u>	<u>Sayfa</u>
1. Kanserle Savaşın Ülkemizdeki Geçmişi.....1	<i>Dr.Emire Özen</i>	
2. Kanserın Ülkemiz Ve Dünyada Önemi, Hastalık Yüğü ve Kanser Kontrol Politikaları5	<i>Prof.Dr.A.Murat Tuncer</i>	
3. Kanserle Mücadelede Ulusal Kanser Danışma Kurulunun Rolü.....9	<i>Prof.Dr.İbrahim Güllü</i> <i>Doç.Dr.Nurullah Zengin</i>	
4. Ulusal Kanser Kontrol Programı; Global Çerçveden Ülkemizdeki Kısa, Orta Ve Uzun Vadeli Aksiyon Planı.....13	<i>Prof.Dr.A.Murat Tuncer</i>	
5. Türkiye’de Kanser İnsidansı.....17	<i>Dr.Sultan Eser</i>	
6. Kanser Kayıtçılığı ve Kanser Kayıt Merkezleri.....47	<i>Dr.Sultan Eser</i>	
7. Kanser Kayıtlarında Öncelik Verilecek 8 İl Raporu.....77	<i>KSDB</i>	
8. Türkiye’de Kanser Durumu ve Uluslararası Göstergeler İle Uyumunun Değerlendirmesi113	<i>Dr.Nazan Yardım</i> <i>Dr.Salih Mollahaliloğlu</i>	
9. Türkiye’de Kanser Harcamaları.....131	<i>Prof.Dr.Mehtap Tatar</i> <i>Doç.Dr.İsmet Şahin</i>	
10. Kanser Epidemiyolojisinde Ailesel Kanserlerin Rolü.....155	<i>Doç.Dr.Cengiz Yakıcıer</i> <i>Prof.Dr.Nurten A. Akarsu</i>	
11. Çocukluk Çağı Kanserlerinin Epidemiyolojisi.....161	<i>Prof.Dr.Tezer Kutluk</i>	

12. Tütün ve Kanser İlişkisi, Ülkemiz Açısından Önemi.....	172
<i>Prof.Dr.Nazmi Bilir</i>	
13. Sigarayı Bırakma Metodları, Önemi ve Ülkemizdeki Durum	181
<i>Prof.Dr.Nazmi Bilir</i>	
14. Beslenme ve Kanser.....	189
<i>Prof.Dr.Meral Aksoy</i>	
15. Çevre ve Kanser	199
<i>Doç.Dr.Pırl Önen</i>	
16. Medikal Jeoloji ve Ülkemiz Açısından Önemi	211
<i>Doç.Dr.Pırl Önen</i>	
17. Dünyada ve Türkiye’de (Kütahya Özelinde) Arsenik Sorunu....	225
<i>Doç.Dr.Meral Doğan</i>	
18. Afşin, Büyüktatlar Kasabasında Asbeste Bağlı Akciğer Hastalıkları Taraması.....	231
19. Kocaeli, Dilovası Bölgesi Ön Raporu	233
<i>KSDB</i>	
20. Mesleksel Kanseler.....	243
<i>Prof.Dr.Nazmi Bilir</i>	
21. İzmir’de Mesane Kanseri Olgularının Meslek ve İş Tanımlaması Üzerine Bir Çalışma.....	251
<i>Dr.Gül Gürsoy</i>	
22. Eğitim ve Araştırma Hastaneleri ile Üniversite Hastanelerinde Hastanelerinde Kansere Nedeniyle Ölen Hastalar.....	265
<i>Dr.Gül Gürsoy</i>	
23. Çernobil Nükleer Kazası ve Ülkemiz Açısından Önemi <i>Yük.Müh..Dr.Gönül Buyan.....</i>	275
24. Karadeniz Bölgesi, Kansere ve Kansere Risk Faktörleri Araştırması.....	289
<i>KSDB</i>	

25. Kırklareli İlinin Fon Radyasyonunun Belirlenmesi ve Haritalandırılması.....	301
26. Kanserde Erken Yakalama: Erken Tanı ve Taramalar.....	319
<i>Uz.Dr.Caner Fidaner</i>	
27. Meme Kanseri Kontrol Programı Çerçevesinde “Kendi Kendine Meme Muayenesi” Eğitimleri.....	333
<i>İsmet Dede</i>	
28. Dünyada ve Ülkemizde Meme Kanseri Tarama ve Kayıt Programları.....	337
<i>Prof.Dr.Vahit Özmen</i>	
29. Bir Tarama Örneği; Balıkesir Meme Kanseri Tarama Programı.....	345
<i>Balıkesir D.H KETEM</i>	
30. Türkiye’de Serviks Kanserinin Durumu ve Servikal Kanser Tarama Çalışmaları.....	349
<i>Uzm.Dr.Nejat Özgül</i>	
31. Türkiye’de 50 Yaş Üzeri Kadınlarda Meme Kanseri Taraması: 5 Yıllık Prospektif Kohort Araştırması.....	359
32. Türkiye’de Meme Kanseri: Ekonomik Etkinlik ve Maliyet Etkililik.....	363
<i>Uzm.Dr.Nuray Yazıhan</i>	
<i>Dr.Hakkı Hakan Yılmaz</i>	
33. Kanserde Erken Tanı ve Tarama Problemleri	381
<i>Dr.Alper A.Hatipoğlu</i>	
34. Türkiye’de Tıbbi Onkoloji.....	389
<i>Doç.Dr.Nurullah Zengin</i>	
<i>Prof.Dr.Ahmet Demirkazık</i>	
35. Ülkemizde Radyoterapi.....	395
<i>Prof.Dr.Lale Atahan</i>	
36. Kanserli Hastalarda Hemşirelik Bakımı; Onkoloji Hemşireliği.....	401
<i>Yrd.Doç.Dr.Sultan Kav</i>	

37. Türkiye’de Kanser Tedavi Merkezleri ve Onkoloji Enstitüleri.....	411
<i>Prof.Dr.Tezer Kutluk</i> <i>Dr.Meltem Şengelen</i>	
38. Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp; Onkoloji Tedavisindeki Güncel Durum.....	417
<i>Prof.Dr.Erkan Topuz</i>	
39. Orta Doğu Kanser Konsorsiyumu (MECC).....	431
<i>Dr.Sultan Eser</i>	
40. Kanser Konusunda “Türkiye Bilimler Akademisi” Çalışmaları	439
<i>Prof.Dr.Ayhan Çavdar</i>	
41. İstanbul İl Kanser Kontrol Danışma Kurulu Faaliyetleri.....	443
<i>Uz.Dr.Mehmet Uhri</i>	
42. Kanserle İlgili Ülkemizdeki Vakıf ve Dernekler.....	449
<i>KSDB</i>	
43.Ülkemizde Kanser Konusunda Çıkarılmış Mevzuatlar	453
<i>KSDB</i>	
44. Kanserle Savaş Dairesi Başkanlığı Kanser Kontrol Organizasyonu 2001-2007 Eğitim Faaliyetleri Dökümü.....	461
<i>KSDB</i>	
45. Kanserle Savaş Dairesi Başkanlığı 2003-2007 Yılları Arası Bütçe Kullanım Raporu.....	467
<i>Zeki Aydın Çalım</i>	
2007 Kanser Haftası Poster Sunum Örnekleri	
46. Tütün Bağımlılığı ile Mücadele Programı.....	487
47. Bir Toplum Tabanlı Serviks Kanseri Tarama Örneği.....	491
48. Meme Kanseri ile Serviks Kanseri Konusunda Sağlık Personelinin Bilgi ve Davranışlarının Ölçülmesi.....	497
49. Kanser İzlem ve Denetim Merkezi Sigarasız Kurum Projesi.....	503

50. Van’da Erkeklerde Birinci Kadınlarda İkinci Sırada Yer Alan Mide ve Özefagus Kanseri.....	507
51. Bursa Kanser Erken Tanı Merkezi (Ketem) Çalışmaları.....	511
52. Hatay’da Sağlık Personeline Yönelik Meme Kanseri ve Kendi Kendine Meme Muayenesi Eğitimleri.....	513
53. Afşin Termik Santralinin Çoğulhan Halkının Akciğerlerine Olan Etkisi (Ön Rapor).....	515
54. Kanser Kontrolünde Birinci Basamak Sağlık Kuruluşlarının Rolü.....	519
55. 2006 Yılı Edirne Ketem Çalışmaları.....	523
56. Tokat Sigara Fabrikası Kadın İşçilerine Kendi Kendine Meme Muayenesi (KKMM) Hakkında Yapılan Bilgilendirmenin Doğru Bilgi Ve Davranış Geliştirme Durumuna Etkisi.....	525
57. Meme ve Serviks Kanseri Taramaları İçin Ulusal Standartları	533
<i>KSDB</i>	
58. Karsinojenler Listesi.....	545
<i>KSDB</i>	

